

Kantonales Sozialamt Graubünden
Uffizi dal servetsch social chantunal dal Grischun
Ufficio del servizio sociale cantonale dei Grigioni

Rapport final

en il rom dal program chantunal Politica d'uffants e
da giuvenils tenor l'art. 26 LPUG en il
chantun Grischun

Onns da program 2020 – 2023

status
responsabel
versiun
data

21 da mars 2024

Cuntegn

1	Abstract	2
2	Retrospectiva	2
3	Champs d'acziun e finamiras dal program	3
4	Realisaziun da las singulas mesiras	3
4.1	Mesira «Elavurar in rapport davart l'inventarisaziun da la situaziun e dals basegns»	3
4.2	Mesira «Cooperaziun concernent la strategia 'Child-friendly Justice 2020'»	4
4.3	Mesira «Elavuraziun d'in Model directiv per la politica d'uffants e da giuvenils».....	5
4.4	Mesira «Sviluppar ina strategia chantunala per la promoziun tempriva»	6
4.5	Mesira «Sustegnair projects da pilot per programs preventivs da visitas a chasa»	7
4.6	Mesira «Promover la colliaziun da personas spezialisadas e l'amplificaziun da lur savida»	8
4.7	Mesira «Nominar gruppas da lavur per tematicas specificas»	9
4.8	Mesira «Rinforzar las pussaivladads simplas e nunbirocraticas per infurmar e per cussegljar uffants e giuvenils»	10
4.9	Mesira «Evaluar e realisar las Recumandaziuns da la COPUC e CDAS pertutgant la collocaziun ordaifer la famiglia»	12
4.10	Mesira «Sviluppar la qualidad en il sectur dals uffants confidads e da las adopziuns»	12
4.11	Mesira «Sviluppar las basas per garantir la qualidad d'internats e da scolas medias»	13
4.12	Mesira «Implementar purschidas da prevenziun en cas da process da separaziun cun grondas dispitas»	14
4.13	Mesira «Elavurar meds d'infurmaziun confurms a la vegliadetgna»	15
4.14	Mesira «Elavurar basas per localitads che tegnan quint dals basegns dals uffants»	15
4.15	Mesira «Promover process da participaziun sin plaun communal en il rom dal project dad UNICEF 'Vischnanca amia dals uffants'»	16
4.16	Mesira «Promover innovaziuns cun agid da contribuziuns».....	17
4.17	Mesira «Concepir ina topografia da las purschidas»	18
5	Mesiras da persistenza e da francaziun	19
6	Facit	19
7	Engraziament	19
8	Quint final	21

1 Abstract

La politica d'uffants e da giuvenils è in champ d'incumbensas ch'è caracterisà tras cumpetenzas multifaras e tras la repartiziun da las incumbensas tranter la Confederaziun, il chantun e las vischnancas. Il champ d'incumbensas è structurà en ils trais secturs tematics promoziun, protecziun e participaziun. Quests trais secturs van in en l'auter e sa cumpletteschan vicendaivlamain. La finamira surordinada da la politica d'uffants e da giuvenils è quella da promover pussaivladads da la participaziun sociala, culturala e politica per uffants e giuvenils en tut las regiuns e da garantir la protecziun speziala ad uffants e giuvenils.

Il chantun Grischun ha elavurà il program «Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun» tenor l'art. 26 da la Lescha davart la promoziun d'uffants e da giuvenils (LPUG; CS 446.1). Las mesiras èn vegnidas planisadas e realisadas en il rom d'ina collavuraziun interdepartamentala. Las mesiras planisadas per ils onns 2020 fin 2023 han servì a cuntanscher las finamiras strategicas promoziun, protecziun e participaziun. Per realisar ils singuls puncts da program eran en il center la diversità linguistica, geografica e culturala dal chantun Grischun, il diever efficaci dals meds finansials sco er il princip da subsidiarità. Las mesiras eran planisadas uschia, ch'i ha pudì vegnir garantida ina cuntinuitad sur ils 4 onns che la Confederaziun ha sustegnì finanzialmain. Per quest intent è il program sa basà sin in proceder interdepartamental. Ultra da quai han ins adina gi en mira ina collavuraziun cun vischnancas e cun acturs privats.

2 Retrospectiva

Il december 2018 ha la Regenza dal chantun Grischun decidì d'elavurar las basas per in program chantunal a favur da la promoziun da la politica d'uffants e da giuvenils tenor l'art. 26 LPUG e d'inoltrar ina dumonda per agids finansials a la Confederaziun. L'Uffizi dal servetsch social dal Grischun (USo) ha sinaquai elavurà il dossier da dumonda.

Cun il conclus da la Regenza dals 25 da zercladur 2019 (protocol nr. 477/2019) ha la Regenza incumbensà il USo d'inoltrar la dumonda per la concessiun d'agids finansials tenor l'art. 26 LPUG a l'Uffizi federal d'assicuranzas socialas (UFAS). La dumonda sa basava sin il program chantunal «Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun» dals 24 da matg 2019. En coordinaziun cun il Departament d'economia publica e fatgs socials (DES) ha il USo manà las tractativas contractualas cun il UFAS. En questas tractativas ha il UFAS vesì ina gronda concordanza cun ils cuntegns dal program «Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun». Ins ha fatg intginas paucas modificaziuns formalas ed elavurà ina versiun repassada, datada sin ils 26 da settember 2019.

Cun il conclus da la Regenza dals 21 d'october 2019 (protocol nr. 777/2019) ha la Regenza incumbensà il DES da sutscriver il contract da subvenziun cun la Confederaziun svizra – represchentada tras il UFAS. Quai sin basa dal Program chantunal per constituer e per sviluppar vinavant la politica d'uffants e da giuvenils tenor l'art. 26 LPUG per ils onns 2020-2022, datà sin ils 26 da settember 2019. Ils 28 d'october 2019 è vegnì sutsegnà in contract da prestaziun tranter la Confederaziun – represchentada tras il UFAS – ed il chantun Grischun – represchentà tras il USo. En cunvegientscha cun il DES ha il USo realisà il contract. Il contract da prestaziun è entrà en vigur il 1. da schaner 2020. Ses object era la finanziaziun da partenza da 3 onns tras la Confederaziun, che sa basava sin la dumonda repassada dal chantun Grischun per agids finansials tenor l'art. 26 LPUG dals 26 da settember 2019.

Sin basa da las resursas liadas pervia da la pandemia da COVID-19 ha il chantun Grischun inoltrà l'avust 2022 la dumonda al UFAS da prolungar la durada dal project per 1 onn fin la fin 2023. La prolungaziun concedida pussibilitescha – malgrà las sfidas chaschunadas da la pandemia – da perseguitar vinavant las finamiras avisadas e da rinforzar persistentamain la politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun.

3 Champs d'acziun e finamiras dal program

Il program dal chantun Grischun per constituer e per sviluppar vinavant la politica d'uffants e da giuvenils sa basava sin trais champs d'acziun cun activitads en ils secturs promoziun, protecziun e participaziun. La finamira era quella, da coordinar ils plauns statals, da sclerir ils basegns e da serrar largias en connex cun las purschidas necessarias en ils trais champs d'acziun da la politica d'uffants e da giuvenils. Per quest intent è il program sa basà sin in proceder interdepartamental. Ultra da quai han ins adina gi en mira ina collavuraziun cun vischnancas e cun acturs privats.

4 Realisaziun da las singulas mesiras

Qua sutvart vegn entrà sin la realisaziun concreta da las mesiras definidas en il rom dal Program politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun. Intginas da questas mesiras sa preschantan sco lavur da basa classica. Sco talas han ellas en mira la persistenza sur in temp pli lung, resp. la funcziun da mussavia per differentas structures instituzionalas. Autras mesiras han percurter la finamira da dumagnar ina sfida actuala, sa drizzan ad ina tscherta grupp en mira u van novas vias en la pratica.

Ils custs dal project en las singulas tabellas mussan sulettamain las expensas externas. Las summas menziunadas na cuntengnan betg las expensas intrachantunalas, ch'eran – resguardond tut las mesiras – medem autas sco ils custs externs dal project.

4.1 Mesira «Elavurar in rapport davart l'inventarisaziun da la situaziun e dals basegns»

L'inventarisaziun sistematica da la situaziun e dals basegns è ina lavur da basa ed ina da las premissas principalas per in svilup intenziunà e duraivel da la politica d'uffants e da giuvenils chantunala. Cun documentar quai ch'existiva e quai che mancava en la purschida da l'anteriura promoziun d'uffants e da giuvenils, è sa mussada la necessitad d'agir en ils trais champs *promoziun, protecziun e participaziun* e sin livel chantunal, communal e privat. Quest process, ponderà e realisà sistematicamain, ha manà a recumandaziuns da mesiras concretas che duain vegnir realisadas per cuvrir il basegn eruì. La caratteristica principala da las recumandaziuns da mesiras era quella, d'integrar ils champs promoziun, protecziun e participaziun d'uffants e da giuvenils e da resguardar tut las gruppas regiunalas en mira cun lur aspects specifics geografics, linguistics e culturals.

Product	Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun: Program chantunal per constituer e per sviluppar vinavant la politica d'uffants e da giuvenils tenor l'art. 26 LPUG per ils onns 2020 – 2022; publictà 2021
---------	---

Gruppa en mira	Tut ils acturs ch'èn activs en il chantun Grischun en il sector da la politica d'uffants e da giuvenils
Partenadi da project	Per elavurar il rapport davart l'inventarisaziun da la situaziun e dals basegns ha il DES incumbensà il biro BASS SA. Il USo ha coordinà il process cun integrar la gruppa directiva (DES, Departament da justia, segirezza e sanadad [DGSS], Departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient [DECA]) sco er il team central (USo, Uffizi da sanadad [US] ed Uffizi per la scola populara ed il sport [USS]).
Orizont da temp	2020 – inventarisaziun da la situaziun ed analisa dal basegn 2021 – publicaziun dal rapport
Custs externs dal project	62'600 francs
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

4.2 Mesira «Cooperaziun concernent la strategia 'Child-friendly Justice 2020'»

Ina integraziun confurma a la vegliadetgna en il sistem giuridic pretenda, ch'ils individis pertutgads vegnian infurmads davart lur dretgs en ina procedura giuridica specifica. Il motiv directiv per la mesira preschentada qua è stà quel, da sensibilisar las persunas dal fatg responsablas, co infurmar uffants davart lur dretgs e davart lur forza da cooperaziun sco partidas e d'als integrar directamain e tenor lur competenzas en las proceduras giuridicas correspudentas. Per quest intent èn persunas dal fatg da differentas autoritads, servetschs e dretgiras s'occupadas – en dus lavuratori e sin basa da sis inscunters precedents per analizar la situaziun actuala e la situaziun previsa – da la dumonda, sche las proceduras en il chantun Grischun sajan concepidas en moda adattada per uffants. Quest product è stà decisiv per pudair concepir la planisaziun da las mesiras per cumpletar l'inventarisaziun da la situaziun e dals basegns.

Product	Rapport final dal project Child-friendly Justice chantun Grischun; publitgà 2021
Gruppa en mira	Posts administrativs en il chantun Grischun che tangheschan er ils dretgs processuals d'uffants e da giuvenils en il rom da lur decisziuns e/u sentenzias
Partenadi da project	Per realisar la strategia ha il USo incumbensà l'uniun Advocatas ed advocats d'uffants Svizra.

	Il USo ha coordinà il project. In'ulteriura collavuraziun ha gi lieu cun la Cumissiun spezialisada per la protecziun d'uffants e per l'agid a la giuventetgna
Orizont da temp	2018 – preschentaziun strategia «Child-friendly Justice 2020» tras Advocatas ed advocats d'uffants Svizra a la Cumissiun spezialisada per la protecziun d'uffants e per l'agid a la giuventetgna 2020 – realisà sis analisas da la situaziun actuala e da la situaziun previsa e dus lavuratoris tras Advocatas ed advocats d'uffants Svizra 2020 – rapport final per mauns dal chantun Grischun 2021 – publicaziun dal rapport
Custs externs dal project	46'000 francs
Champs d'acziun	Protecziun e participaziun

4.3 Mesira «Elavuraziun d'in Model directiv per la politica d'uffants e da giuvenils»

Il Model directiv per la politica d'uffants e da giuvenils serva sco basa cuminaivla per tut ils acturs ch'èn activs en il chantun Grischun en la politica d'uffants e da giuvenils. Il model directiv è ina basa da lavur e da decisiun per temas che pertutgan la politica d'uffants e da giuvenils. Cun s'orientar tenor in model directiv cuminaivel duai vegnir garanti in proceder structurà, consistent e duraivel. Quai vala er per las mesiras che vegnan realisadas en l'entir chantun da tut ils acturs che prestan ina contribuziun, per che uffants e giuvenils possian crescer si en in ambient encuraschant. Per realisar quest model directiv surpiglia il chantun Grischun ina rolla activa e determinanta tranter la Confederaziun e las vischnancas. Per il barat d'infurmaziuns e per la coordinaziun entaifer l'administraziun chantunala, cun las vischnancas e cun acturs privats sco er cun organisaziuns privatas, è responsabel il USo.

Product	Model directiv per la politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun ; publicità 2021
Gruppa en mira	Tut ils acturs ch'èn activs en il chantun Grischun en il sector da la politica d'uffants e da giuvenils
Partenadi da project	La Scola auta spezialisada da la Svizra Orientala è vegnida incumbensada dal USo d'elavurar il Model directiv chantunal per la politica d'uffants e da giuvenils. Il USo ha surpiglià la direcziun dal project ed ha coordinà il process d'elavuraziun.

	<p>Ilis elements illustrativs dal model directiv derivan d'uffants e da giuvenils da l'entir chantun ch'èn sa fatschentads cun ils temas dretgs da l'uffant, promoziun, protecziun e participaziun e che han exprimì lur patratgs davart quests temas en maletgs.</p>
Orizont da temp	<p>2020 – lavuratori d'elavuraziun spezialisada</p> <p>2020 – lavuratori da las manadras e dals manaders dals uffizis e da las secretarias e dals secretaris dals departaments</p> <p>2021 – publicaziun dal model directiv</p>
Custs externs dal project	64'100 francs
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

4.4 Mesira «Sviluppar ina strategia chantunala per la promoziun tempriva»

Las purschidas en il sector da la promoziun tempriva han in effect cunter la povradad, favuriseschan l'egualitad da las schanzas en scola, pussibiliteschan l'integraziun da la populaziun immigrada, promovan la sanadad e sustegnan la cumpatibilitad da la famiglia cun la professiun. Ina tscherta paletta da purschidas en il sector da la promoziun tempriva exista en il chantun Grischun. Questas purschidas sa differenzieschan areguard ils plauns statals responsabels, areguard las gruppas en mira u er areguard lur pretensiuns. Er en vista ad aspects regiunals datti differentas. Sut quest aspect ha la strategia chantunala per la promoziun tempriva definì ina direcziun chantunala cuminaivla e per ils posts involvids è ella in'orientaziun per sviluppar vinavant differentes aspects da lur champ d'activitads. Ella serva a coordinar sistematicamain, a colliar, a cumpletter las purschidas existentas ed a trair a niz sinergias. Il USo surpiglia la coordinaziun generala ed ha la funcziun da post da consultaziun per la promoziun tempriva en il chantun.

Product	Strategia per la promoziun tempriva en il chantun Grischun 2022–2025 ; publicada 2022
Gruppa en mira	Instanzas publicas, organisaziuns privatas ed acturs che promovan en moda cumplessiva il svilup da l'uffant en la vegliadetgna prescolara (0-5 onns)
Partenadi da project	<p>D'elavurar la Strategia per la promoziun tempriva ha il USo incumbensà la Scola auta spezialisada da la Svizra Orientala.</p> <p>Il USo ha surpiglià las incumbensas da direcziun e da coordinaziun dal project. La strategia è vegnida elavurada en collavuraziun dal team da project che sa cumponiva da represchentantas e represchentants da vischnancas (Cuira, Tavau, Landquart; Puntraschigna; Poschiavo, Tusaun, Tujetsch) e da personas spezialisadas chantunalas dal US, dal</p>

	USS e da l'Uffizi da migraziun e da dretg civil/Post specialisà per l'integrasiun (UMDC/PSI).
Orizont da temp	2020 – fundaziun da la grupp accumpagnanta specialisada 2021 – lavuratori cun vischnancas grischunas e cun purtaders da scola a Claustra ed a Tusaun 2021 – dieta da rait a Cazas 2022 – deliberaziun da la strategia tras il conclus da la Regenza
Custs externs dal project	95'900 francs
Champs d'acziun	Promoziun e protecziun

4.5 Mesira «Sustegnair projects da pilot per programs preventivs da visitas a chasa»

«PAT – Emprender cun geniturs» è ina purschida da furmaziun da geniturs e da promoziun tempriva, che sa basa sin l'evidenza, per famiglias cun pliras grevezzas psicosocialas. Il program da visitas a chasa ha la finamira da procurar ch'ils geniturs daventian abels da promover lur uffants en lur svilup tenor la vegliadetgna e d'augmentar uschia lur schanzas da furmaziun. Ils geniturs fan diever facultativamain dal sustegn. Famiglias cun pliras grevezzas vegnan rendidas attentas al program tras terzas personas assegnantas (medias e medis, cussegliastras e cussegliastrs da geniturs, spenderas e.u.v.), e motivadas da sa participar. Characteristics per il program «PAT – Emprender cun geniturs» èn il cumenzament tempriv, gia durant la gravidanza resp. a chaschun da la naschienscha, l'accumpagnament a lunga vista che s'extenda sur 24 fin 36 mais e che po vegnir individualisà, sco er la gronda professionalitad dal personal.

Product	Program da promoziun tempriva «PAT – Emprender cun geniturs Grischun»
Gruppa en mira	Geniturs ed uffants cun pliras grevezzas psicosocialas
Partenadi da project	Per la realisaziun ha la Regenza incumbensà Pro Junior Grischun. La direcziun dal project e la coordinaziun ha gi il US. Ina grupp directiva da represchantanzas dal USo, dal US, dal UMDC/PSI e da vischnancas da pilot ha accumpagnà il process. Las vischnancas da pilot èn stadas Cuir, Tavau, Favugn, San Murezzan, Puntraschigna, Schlarigna e Segl.
Orizont da temp	2021 – cumenzament dal project e cunvegna cun il chantun davart la realisaziun dal PAT en la vischnanca

	<p>2022 – cumenzament da l'accumpagnament da famiglias en las vischnancas da pilot</p> <p>2023 – integraziun da la mesira «examinaziun PAT en structurass regularas» en il Program da la Regenza 2025-2028, punct central da svilup 10.1</p> <p>2024 – decisiun davart la prolungaziun da la fasa da pilot</p>
Custs externs dal project	64'700 francs
Champs d'acziun	Promoziun e protecziun

4.6 Mesira «Promover la colliaziun da persunas spezialisadas e l'amplificaziun da lur savida»

Per la colliaziun e per l'amplificaziun da la savida da persunas spezialisadas èn vegnidas lantschadas differentas occurrenzass. La realisaziun da questas mesiras en il chantun Grischun sa basa tranter auter sin la participaziun a la realisaziun dals Dis d'acziun cunter violenza a chasa 2020 ed a l'organisaziun dal di da furmaziun davart il tema «Participaziun d'uffants e da giuvenils Grischun» en l'edifizi dal Cussegl grond a Cuira a chaschun dal Di da la democrazia (15-09).

En cooperaziun cun «Dis d'acziun cunter violenza a chasa 2020 – uffants e giuvenils entamez» ha gi lieu la retscha d'occurrenzass «En il dialog cun scolas – occurrenzass d'infurmaziun e da sensibilisaziun per persunas d'instrucziun» che ha purschi la pussaivladad a persunas d'instrucziun da sa barattar e da sa colliar cun persunas spezialisadas da l'Autoritad per la protecziun d'uffants e da creschids (APUC), dal Agid a victimas, da la Polizia e dal Post da coordinaziun cunter violenza a chasa. La mesira sa drizza er directamain ad uffants e giuvenils, quai cun material d'infurmaziun.

En lavuratori separads ha il di da furmaziun davart la participaziun d'uffants e da giuvenils Grischun tematisà las pussaivladads da participaziun a maun d'exempels da la buna pratica, tranter quels a) Cussegl da giuventetgna da l'investgieu da Cuira, b) Parlament grischun da mattas, c) nov sistem electoral ed access per giuvenils a la participaziun politica, d) Project per la participaziun d'uffants e da giuvenils en vischnancas grischunas, e) Cumissiun da giuventetgna da la vischnanca da Stussavgia, f) Vitg da muntogna – La giuventetgna, noss futur e g) Sessiun dals giuvenils dal Grischun.

Products	<p>Fegl d'infurmaziun per il stgalim primar «Agid en cas da violenza en famiglia»</p> <p>Fegl d'infurmaziun per il stgalim superiur «Agid en cas da violenza en famiglia»</p> <p>20avel di da furmaziun «Participaziun d'uffants & giuvenils Grischun»</p>
Gruppa en mira	Vasta publicitad, uffants e giuvenils

	Persunas che lavuran sin lur champ professional u en in engaschament voluntar cun uffants e giuvenils, sco er commembras e commembers d'autoritads communalas, da cumissiuns u da baselgias che vulan crear, fundar u pussibilitar formats da participaziun
Partenadi da project	En il rom dals «Dis d'acziun cunter violenza a chasa 2020 – uffants e giuvenils entamez» ha già lieu ina collavuraziun interdisciplinara e professionala da tut las autoritads ed instituziuns ch'èn activas en il sector da la violenza a chasa. A chaschun dal di da furmaziun ha il USo collavurà cun jugend.gr.
Orizont da temp	2020 – en dialog cun las scolas; occurrenzas d'infurmaziun e da sensibilisaziun per persunas d'instrucziun 2022 – di da furmaziun «Participaziun d'uffants & giuvenils Grischun»
Custs externs dal project	17'100 francs
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

4.7 Mesira «Nominar gruppas da lavur per tematicas specificas»

Per realisar questa mesira è vegnidas furmadas duas gruppas da lavur cun differents acturs dal sector d'uffants e giuvenils.

L'emprima grupp da lavur è sa deditgada a la «Promoziun da pussaivladads da participaziun dals uffants e dals giuvenils en il chantun Grischun». Tranter la fin da mars e la fin d'avrigl 2022 è vegnì purschì il lavuratori «Nov sistem electoral en il Grischun». A chaschun dal lavuratori è vegnì declerà a las scolaras ed als scolaras – en moda adattada al stgalim – il nov sistem electoral ch'è vegnì applitgà l'emprima giada l'onn 2023. En duas lecziuns èn las scolaras ed ils scolaras s'avischinads al sistem electoral en il chantun Grischun. Suenter ina curta introducziun davart la rolla da la legislativa en la democrazia, èn las elecziuns vegnidas imitadas en trais rundas, dal maiorz sur il proporz fin al proporz dubel. Silsuenter èn las differenzas tranter ils systems vegnidas identifitgadas e discutadas cuminaivlamain. Er l'impurtanza da la participaziun è vegnida intermediada.

La segunda grupp da lavur è sa fatschentada da la dumonda, co ins po stgaffir e concepir en moda participativa spazis libers per uffants e giuvenils. La pagina d'internet «Stgaffir e concepir spazis libers» è in mussavia per las vischnancas ch'èn interessadas da concepir spazis libers exteriurs ed interiurs favuraivels per uffants e giuvenils, e che vulan integrar ils uffants e giuvenils en ils process da la concepziun dal spazi liber. Il USo resta er vinavant il partenari da contact per las vischnancas interessadas.

Products	Chapir la politica: Lavuratori «Nov sistem electoral en il chantun Grischun»
----------	--

	Stgaffir e concepir spazis libers
Gruppa en mira	Scolaras e scolars dals stgalims secundars I/II Vischnancas, organisaziuns ed acturs, uffants e giuvenils
Partenadi da project	Il USo ha coordinà il process ed ha incumbensà la Federaziun svizra dals parlaments dals giuvens d'elavurar e da realisar ils lavuratori. 50 classas da 18 scolas secundaras I/II èn sa participadas: Panaduz, Cuir (5), Tavau (2), Mustér, Favugn, Glion (2), Poschiavo, Razén, Samedan, Schiers, Scuol e Trimmis. Il USo ha surpiglià da manar il project e da prestar las lavurs da coordinaziun cun sustegn da l'Uffizi per il svilup dal territori, dal US e dal USS (concepir spazis libers).
Orizont da temp	2022 – lavuratori «Nov sistem electoral en il chantun Grischun» 2023 – publicaziun da las infurmaziuns « Stgaffir e concepir spazis libers » sin la pagina d'internet dal USo
Custs externs dal project	38'000 francs
Champs d'acziun	Promoziun e participaziun

4.8 Mesira «Rinforzar las pussaivladads simplas e nunbirocraticas per infurmar e per cussegliair uffants e giuvenils»

Per uffants e giuvenils existan actualmain plirs posts da consultaziun e pliras pussaivladads da cussegliaziun psicosociala en il Grischun. Il cuntegn da questas mesiras aveva mess il focus sin uffants e giuvenils pertutgads da violenza, sin aspects da lur sanadad psichica e sin la prevenziun da suicidis. In'analisa da la situaziun en il chantun Grischun ha mussà ch'i dat in impurtant basegn d'agir en quest sector. Per l'ina n'eran betg tut las purschidas existentas simplas e nunbirocraticas. Per l'otra n'eran tschertas purschidas – pervi da lur situaziun geografica – betg bain accessiblas per tut las gruppas en mira en il chantun. Ultra da quai sa mussa la cumplexitad da quest tema en il fatg, che persunas spezializadas e gremis han definì differentamain il basegn da purschidas per uffants e giuvenils pertutgads da violenza. La pandemia da COVID-19 e sias fasas da lockdown han plinavant impedi che las persunas spezializadas han pudì percepir las sfidas da la protecziun d'uffants e da giuvenils. L'acquisiziun d'enconuschientschas ch'è vegnida realisada – en il rom da la mesira formulada qua – en furma d'intervistas cun expertas ed experts, è stada decisiva per il project consecutiv, il qual mussa probablmain il pli cler la persistenza dal program Politica d'uffants e da giuvenils Grischun: il project da pilot «Post spezialisà per la protecziun da l'uffant».

L'onn 2020 ha il DES incumbensà il biro BASS d'elavurar ina survista da la situaziun e da far in'analisa dal basegn che documentescha ch'i dat en il Grischun plirs posts da consultaziun e pliras pussaivladads da cussegliaziun psicosociala per uffants e giuvenils. Medemamain hai pudì

vegnir mussà che betg tut questas purschidas n'èn simplas e nunbirocraticas, e – pervi da lur situaziun geografica – n'er betg bain accessiblas per tut las gruppas en mira en il chantun. Las opiniuns da las persunas spezialisadas èn sa differenziadas areguard la dumonda, sch'i existia in basegn da purschidas per uffants e giuvenils pertutgads da violenza e sche gea, co quel saja da cuvrir. Questas novas enconuschientschas che sa mussan en la survista da la situaziun ed en l'analisa dal basegn dal biro BASS, han gi per consequenza ch'il USo ha priorisà il rinforzament da las pussaivladads simplas e nunbirocraticas per infurmar e per cussegljar uffants e giuvenils, quai cun il focus sin la sanadad psichica e sin la prevenziun da suicidis. Cun quai ha il USo gi in argumentari solid per stgaffir in Post spezialisà per la protecziun da l'uffant. Quel duai porscher sustegn professional a las persunas che lavuran cun uffants e giuvenils e ch'èn confruntadas en lur mintgadi professional cun situaziuns da periclitaziun dal bainstar da l'uffant realas u supponidas. Las funcziuns principalas dal post spezialisà per la protecziun da l'uffant duain esser ina buna interacziun da las singulas purschidas sco er la garanzia d'ina triascha exacta dals cas. Cun realisar la mesira qua avant maun èsi gartegià al USo da stgaffir ina basa solida per activitads persistentas en il sector da la politica d'uffants e da giuvenils. L'installaziun dal Post spezialisà per la protecziun da l'uffant è daventada in project da pilot che vegn a durar 4 onns a partir dal 2025. Quest project da pilot vegn finanzià dal chantun Grischun en il rom dal punct central da svilup 4.3 «Promoziun da structures favuraivlas per famiglias».

Product	Post spezialisà e da coordinaziun per la protecziun d'uffants
Gruppa en mira	<p>Instanzas publicas e purschidas digitalas che cussegljan en il sector da la protecziun da l'uffant e dals dretgs da l'uffant</p> <p>Persunas spezialisadas che lavuran cun uffants e giuvenils en lur mintgadi professional</p>
Partenadi da project	<p>Per elavurar il rapport davart l'inventari da la situaziun e dals basegns ha il DES incumbensà il biro BASS SA.</p> <p>Il Post da coordinaziun cunter violenza a chasa, la partiziun Famiglia, uffants, giuvenils sco er il post da coordinaziun Agid a victimas dal Grischun collavuran stretgamain cun la cumissiun spezialisada Protecziun d'uffants e da giuvenils.</p>
Orizont da temp	<p>2021 fin 2022 – lavurs da basa</p> <p>2023 – intervistas cun expertas ed experts</p> <p>2023 – deliberaziun tras la cumissiun spezialisada</p>
Custs externs dal project	Nagins custs da terzas persunas
Champ d'acziun	Protecziun

4.9 Mesira «Evaluar e realisar las Recumandaziuns da la COPUC e CDAS pertutgant la collocaziun ordaifer la famiglia»

Il schaner 2021 han la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals dals affars socials (CDAS) e la Conferenza per la protecziun d'uffants e da creschids (COPUC) publictà recumandaziuns davart la collocaziun ordaifer la famiglia. Las recumandaziuns mettan il focus principalmain sin l'execuziun pli intensiva dals dretgs da l'uffant en situaziuns da collocaziun ordaifer la famiglia, sin la stabilisaziun da standards da qualidad sco er sin il sustegn d'ina pratica professiunala reflectada che ha en il center il bainstar da l'uffant. En quest senn ha il USo analisà cun sustegn extern las differenzas tranter la situaziun actuala en il chantun Grischun e la situaziun prevista tenor las recumandaziuns. En il rapport final identifitgescha l'analisa da las differenzas mesiras d'optimaziun concretas che vegnan realisadas en ulteriurs projects parzials a partir dal 2024, e quai en moda pratitgbla.

Product	Rapport da basa davart la realisaziun da las Recumandaziuns da la CDAS/COPUC pertutgant la collocaziun ordaifer la famiglia
Gruppa en mira	Persunas spezializadas d'instituziuns per uffants e giuvenils, posts administrativs sco la APUC, curatellas professiunalas ed il post spezialisà Famiglias da tgira ed adopziuns, famiglias da tgira e care leavers
Partenadi da project	Per realisar l'analisa da la situaziun actuala e da la situaziun prevista ha il USo incumbensà l'agentura socialdesign. Il USo ha manà e coordinà il project. En ina gruppa accumpagnanta han collavurà la APUC, curatellas professiunalas ed il post spezialisà Famiglias da tgira ed adopziuns.
Orizont da temp	2021 – occurrenza iniziala 2021 – lavuratori I 2022 – lavuratori II 2022 – finalisaziun dal rapport
Custs externs dal project	26'500 francs
Champ d'acziun	Protecziun

4.10 Mesira «Sviluppar la qualidad en il sector dals uffants confidads e da las adopziuns»

Sch'in uffant viva en ina famiglia da tgira, èn – ultra da l'uffant – adina participadas pliras persunas. Per l'ina èn quai ils geniturs ed eventuals fragliuns, per l'autra ils geniturs da tgira ed eventualmain lur uffants. Plinavant s'occupan diversas persunas spezializadas da la situaziun: commembras e commembers da l'Autoritad per la protecziun d'uffants, persunas spezializadas da la curatella professiunala, il USo sco er collavuraturas e collavuratur da las organisaziuns per il plazzament d'uffants en famiglias. Il bainstar da l'uffant stat adina en il center.

Persunas activas en quest sector lavuran en in champ da lavur fitg sensibel. Igl è spezialmain impurtant che la pratica vegnia sviluppada vinavant sin in aut nivel e che l'impurtanza da collocaziuns ordaifer la famiglia vegnia renconuschida fermamain. Per la collocaziun è da stgaffir las meglras cundiziuns generalas, quai per impedir violaziuns da cunfins.

Product	Ilis criteris che ston vegnir sclerids per giuditgar la qualificaziun da geniturs da tgira en cas da situaziuns da tgira a lunga vista
Gruppa en mira	Persunas spezialisadas dal sector d'uffants confidads
Partenadi da project	L'agentura TextKonzept ha sustegnì la concepziun dals criteris. La APUC ed organisaziuns professiunalas han recensà ilis criteris.
Orizont da temp	2021 – criteris che ston vegnir sclerids per giuditgar la qualificaziun da geniturs da tgira en cas da situaziuns da tgira a lunga vista 2022 – criteris che ston vegnir sclerids d'ina vart per giuditgar la qualificaziun da geniturs da tgira en cas da situaziuns da tgira a lunga vista e da l'autra vart en vista al svilup da la relaziun da tgira
Custs externs dal project	10'000 francs
Champ d'acziun	Protecziun

4.11 Mesira «Sviluppar las basas per garantir la qualidad d'internats e da scolas medias»

Pervia da las relaziuns geograficas ha quasi mintga scola media en il chantun in internat. Quests internats dattan alloschi a giuvenils dal Grischun, dentant er a tals d'auters chantuns svizzers e da l'exteriur. Ilis giuvenils d'auters chantuns e da l'exteriur frequentan scolas medias grischunas, perquai ch'ellas u els han p.ex. talents sportivs particulars u perquai che las scolas medias privatas pon porscher furmaziuns individualas. Ilis pass da svilup en l'adolescenza, cumbinads cun las autas pretensiuns cognitivas, intellectualas, artisticas e sportivas envers ilis giuvenils, pretendan che las direcziuns dals internats tractian ilis giuvenils cun sensibilitad.

Ensemen cun l'Uffizi per la furmaziun media-superiura (UMS) è vegnì organisà in barat spezialisà e da colliaziun per las persunas responsablas dals internats da las scolas medias grischunas. Ins ha discutà la basa per la protecziun da l'integritad da scolaras e scolaras e preschentà las basas giuridicas (OPUA) persuerter. Sin quai ha il USo fixà directivas da qualidad per internats. Ellas sa cumponan d'ina part obligatorica e d'ina part recumandada. La part obligatorica regla il minimum absolut tenor l'OPUA: l'examinaziun da l'integritad dal personal, l'existenza da vias da recurs e d'annunzia e pretensiuns clerhas en connex cun mesiras pedagogicas per la protecziun da giuvenils.

Product	Directivas da qualidad e recumandaziuns da qualidad correladas per internats da scolas medias
---------	---

Gruppa en mira	Persunas responsablas per ils manaschis d'internat da las scolas medias, da las scolas superiuras e da las instituziuns dal stgalim secundar I cun internat
Partenadi da project	Il UMS ha organisà cun agid dal USo in lavuratori per garantir la qualitat dals manaschis d'internat en il chantun Grischun.
Orizont da temp	2023 – lavuratori cun manadras e manaders d'internats a Ftan 2023 – relasch da las directivas
Custs externs dal project	Nagins custs da terzas persunas
Champ d'acziun	Protecziun

4.12 Mesira «Implementar purschidas da prevenziun en cas da process da separaziun cun grondas dispitas»

Sche geniturs sa separan, sa mida bler – cunzunt per ils uffants. Durant quest temp dovran els blera affecziun per dumagnar bain la midada en la nova fasa da la vita. La realitad vesa dentant savens or auter. Igl è impurtant che uffants na vegnian betg emblidads, perquai che conflicts tranter geniturs èn il factur da ristga principal per il svilup dals uffants che sa chattan en in process da separaziun. «L'egliada sin l'uffant» è ina purschida da curs per geniturs en separaziun. Ella sustegna ils geniturs a tegnair en egl ils uffants e lur basegns en questa situaziun pretensiusa. La purschida duai avair in effect preventiv ed impedir disturbis en il svilup dals uffants pertutgads.

La purschida da curs sa basa sin la scienza e cumenza en in punct che vegn considerà sco particularmain impurtant dad Advocas ed advocats d'uffants Svizra, da la APUC, da la curatella professiunala ed er da la giurisdicziun civila. Perquai duain quests curs cuntinuar. Per francar persistentmain questa purschida han ins instradà ina perioda d'implementaziun cun examinar ina colliaziun cun las structuradas regularas en cas da proceduras da divorzi.

Product	«L'egliada sin l'uffant»
Gruppa en mira	Geniturs en process da separaziun cun grondas dispitas
Partenadi da project	Ils Servetschs psichiatrici per uffants e giuvenils dal Grischun han realisà il curs «L'egliada sin l'uffant» en il rom d'ina finanziaziun da partenza dal USo.
Orizont da temp	2021 fin 2022 – curs han già lieu duas giadas per onn 2024 – la purschida exista supplementarmain er sin via digitala

Custs externs dal project	31'000 francs
Champ d'acziun	Protecziun

4.13 Mesira «Elavurar meds d'infurmaziun confurms a la vegliadetgna»

Sin recumandaziun dal rapport Child-friendly Justice ha il USo optimà l'access ad infurmaziuns ed a purschidas per uffants e giuvenils che tschertgan agid. La tschertga tenor chavazzins ed il piazzament prominent sin la pagina d'internet dal USo gidan a chattar il tema tschertgà. Uffants e giuvenils che avran la pagina pon s'infurmar svelt – tut tenor lur giavisch – tgi ch'è la persuna da contact, resp. tge pussaivladad d'agir ch'i dat e tge chanal d'infurmaziun ch'els pon tscherner per survegnir agid. Tut ils texts èn scrits en lingua simpla.

Product	Simplamain agid (link suonda)
Gruppa en mira	Uffants e giuvenils
Partenadi da project	En collavuraziun cun il US pertutgant ils cuntegns e cun la Chanzlia chantunala pertutgant las pussaivladads da realisaziun dad IT ha il USo sviluppà ina nova pagina d'internet en lingua simpla che sa drizza ad uffants e giuvenils che tschertgan agid.
Orizont da temp	2023 – lavurs da basa 2024 – publicaziun da la pagina d'internet
Custs externs dal project	Nagins custs da terzas persunas
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

4.14 Mesira «Elavurar basas per localitads che tegnan quint dals basegns dals uffants»

Tenor la recumandaziun dal rapport Child-friendly Justice duain ils locals da l'administraziun esser confurms a la vegliadetgna ed attractivs per uffants e giuvenils ch'èn involvids en proceduras uffizialas. Localitads, en las qualas uffants e giuvenils sa sentan bain, promovon il success da discurs e da cussegliaziuns. En il rom dal program «Politica d'uffants e da giuvenils» han ins elavurà basas per localitads administrativas pli attractivas per uffants e giuvenils. Quai pertutga uffizis che retschaivan uffants e giuvenils sco clientas e clients. Uffants e giuvenils vegnan tar l'uffizi, perquai ch'els èn involvids en process uffizials u perquai ch'els fan part d'in discurs, d'ina cussegliaziun u d'ina audiziun.

En collavuraziun cun plirs posts spezialisads han ins sviluppà differents products. Il project è vegni accumpanà d'in decoratur da locals extern.

Product	Mussavia davart locals favuraivels per uffants e giuvenils en l'administraziun dal chantun Grischun (link suonda) Manual per concepì locals favuraivels per uffants e giuvenils en l'administraziun chantunala Chascha da dialog e da gieus (link suonda)
Gruppa en mira	Persunas spezialisadas cun uffants en cussegliazion; persunas spezialisadas en il senn da planisaders
Partenadi da project	Per la moderaziun dal lavuratori ha il USo incumbensà la Nahtur ScRI. Il USo ha manà e coordinà il project cun sustegn da l'Uffizi da construcziun auta. Diversas instituziuns e divers servetschs èn sa participads als lavuratori.
Orizont da temp	2023 – lavuratori I 2023 – lavuratori II 2024 – finalisaziun dal product
Custs externs dal project	30'800 francs
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

4.15 Mesira «Promover process da participaziun sin plaun communal en il rom dal project dad UNICEF 'Vischnanca amia dals uffants'»

Cun il project «Participaziun d'uffants e giuvenils en vischnancas grischunas» vul jugend.gr cuntanscher che la participaziun d'uffants e da giuvenils vegnia tematisada sin plaun communal, ch'i vegnia empruvà ora e valità modas d'applicaziun pussaivlas ed er realisà e francà structures raschunaivlas, adattaziuns structuralas e purschidas. La finamira da la mesira era quella, che uffants e giuvenils possian sa far valair en lur lieu da domicil u en lur regiun, e quai en quels secturs che pertutgan lur mund da viver.

Product	Participaziun d'uffants e da giuvenils en vischnancas grischunas
Finamira	Gidar activamain uffants e giuvenils a far valair lur dretg da cundecider sin plaun communal e chantunala
Gruppa en mira	Autoritads en vischnancas e regiuns Uffants e giuvenils en vischnancas grischunas

Partenadi da project	La realisaziun da la mesira preschentada qua ha fatg part da l'incarica da prestaziun tranter il USo e jugend.gr. La responsabladad per il project ha gi jugend.gr.
Orizont da temp	2019 – cumenzament dal project ed acquisiziun da vischnancas da project 2020 – cumenzament dal process en 10 vischnancas grischunas, analisas da la situaziun cun Unicef Svizra 2021 fin 2022 – cuntinuaziun dals process locals, lavuratori cun uffants e giuvenils, realisaziun da las mesiras per meglierar la participaziun d'uffants e da giuvenils sin plaun communal 2022 – controlla finala e finiziun dal project
Custs externs dal project	60'000 francs
Champ d'acziun	Participaziun

4.16 Mesira «Promover innovaziuns cun agid da contribuziuns»

Uffants e giuvenils, sco er vischnancas ed uniuns, èn vegnids sustegnids in'unica giada cun contribuziuns per projects che fan avanzar innovaziuns sin il champ da la politica d'uffants e da giuvenils. L'aspect decisiv en la procedura da selecziun è stada in'atgna finanziaziun equivalenta. I èn vegnidas concedidas contribuziuns tenor ils criteris innovaziun, efficacitad e persistenza, e tut las regiuns dal chantun èn vegnidas resguardadas. Cun contribuziuns per projects concrets han uffants e giuvenils survegnì enta maun resursas per daventar sezs activs e per pudair realisar lur projects. Ins ha sustegnì projects innovativs da vischnancas, uniuns u autras organisaziuns ch'èn vegnids elavurads en collavuraziun cun uffants/giuvenils u che uffants/giuvenils han realisà en atgna reschia. Quai èn stadas purschidas per prevegnir a dependenzas, per garantir la qualitad e per sviluppar ina tgira d'uffants complementara a la famiglia, per sviluppar purschidas artisticas-creativas e per crear spazis libers.

Product	Sis products d'innovaziun
Gruppa en mira	Uffants e giuvenils, vischnancas, organisaziuns ed uniuns
Partenadi da project	En cunvegnientscha cun il team central (USo, US ed USS) ha il USo elavurà cundiziuns generalas per dumondas da sustegn.
Orizont da temp	2021 fin 2022 – las vischnancas èn vegnidas infurmadas en scrit davart la pussaivladad d'inoltrar ina dumonda

	<p>2021 – il formular da dumonda è vegnì mess a disposiziun online</p> <p>2021 – terminà la procedura da la selecziun da projects</p> <p>2023 – controlla finala</p>
Custs externs dal project	27'300 francs
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

4.17 Mesira «Concepir ina topografia da las purschidas»

Per stgaffir ina survista persistente da las purschidas en il sector da la politica d'uffants e da juvenils, vul ins sviluppar ina topografia digitala da las purschidas. Questa topografia duai porscher ina survista precisa per la vasta publicitad ed en spezial per personas responsablas per l'educaziun. Cun ses caracter visual ed intuitiv duai ella plinavant cuntanscher ina cumpart uschè gronda sco pussaivel da la gruppia en mira e facilitar l'access a las purschidas, resp. gidar a reducir obstachels che pudessan impedir l'access. En in senn pli vast duai ella promover structurazions favuraivlas per famiglias e la cumcompatibilitad da la professiun cun la famiglia. Per cuntanscher questas finamiras han ins integrà en la pagina d'internet existenta graubuenden.ch – che metteva fin ussa il focus sin firmas, furmaziun e sanadad – er observaziuns en connex cun il tema «tgira d'uffants».

Product	Tgira d'uffants en il chantun Grischun
Gruppia en mira	Persunas privatas (persunas responsablas per l'educaziun); vasta publicitad
Partenadi da project	En collavuraziun cun il partenari extern «Marke Gaubünden» ha l'Uffizi per economia e turissem coordinà la realisaziun da la mesira. Il USo ha surpiglià las incumbensas da concepziun.
Orizont da temp	<p>2023 – lavurs da basa</p> <p>2024 – publicaziun da la pagina web</p>
Custs externs dal project	2'500 francs
Champs d'acziun	Promoziun, protecziun e participaziun

5 Mesiras da persistenza e da francaziun

Per in ulteriur svilup persistent ed a lunga vista da la politica chantunala d'uffants e da giuvenils arrivan ins als cunfins cun las basas giuridicas existentas, en spezial cun la Lescha davart ils uffants confidads da l'onn 2007. Per concepir ina politica d'uffants e da giuvenils cumplessiva, ha il DES l'intenziun da reveder totalmain la Lescha davart ils uffants confidads, respectivamain da stgaffir ina nova basa giuridica per la politica d'uffants e da giuvenils en il Grischun. Ord la perspectiva finanziala pussibilitescha la revisiun ina regulaziun adequata cun cleras finamiras, ed uschia ina meglieraziun da la purschida per uffants e giuvenils. Investiziuns dal maun public a favur da mesiras per uffants e giuvenils sa pajan a lunga vista, sco quai che per exempel ils studis davart l'uffanza tempriva cumprovan gia.

Il svilup d'ina basa giuridica moderna per la politica d'uffants e da giuvenils cun ils trais champs d'acziun promoziun, protecziun e participaziun vegn lantschà en il [Program da la Regenza 2021–2024](#) cun il punct central da svilup 4.3 «Promoziun da structurazions favoraivlas per famiglias». Uschia vegni garantì ch'il svilup d'ina politica d'uffants e da giuvenils en il Grischun po vegnir cuntinuà sin plaun interdepartamental ed en collavuraziun cun las vischnancas sco er acturs privats er pli ditg che l'onn 2022. En il [Program da la Regenza 2025 – 2028](#) vegnan las finamiras persecutadas vinavant. La fasa da la consultaziun tar ina basa giuridica futura per la politica d'uffants e da giuvenils è planisada per l'onn 2026.

6 Facit

Cun ils agids financials a favur da programs per constituer e per sviluppar vinavant la politica d'uffants e da giuvenils ha la Confederaziun mess a disposiziun in instrument da promoziun e dà la pussaivladad als chantuns da sviluppar soluziuns cunvegnentas. Cunzunt l'opziun da la finanziaziun da partenza è stada da gronda impurtanza per pudair pajar ils custs inicials ed uschia la basa per ch'il project possa gartegiar. Igl e stà pussaivel da rinforzar la politica chantunala d'uffants e da giuvenils e da stgaffir cundiziuns da viver pli attractivas.

L'instrument è cunquai fitg prezius per il chantun Grischun. Las competenzas e responsabladads dals differents plauns statals vegnan respectadas ed a medem temp vegnan innovaziuns promovidas. Quai garantescha ina francaziun a lunga vista.

Ultra da las acquisiziuns zunt stimadas resta in tschert dischavantatg en il sector da la politica sociala, quai visavi il sustegn regular tras la Confederaziun en il sector da la politica d'integraziun sur il SEM u en il sector da la promoziun da la sanadad sur la fundaziun Promoziun Sanadad Svizra. Quai ha consequenzas cunzunt per la fixaziun dals temas, per la libertad d'agir e per la collavuraziun.

7 Engraziament

Il tema promoziun d'uffants e da giuvenils pertutga tuts trais plauns statals ed ils pli differents secturs spezialisads ch'èn integrads en plirs departaments dal chantun Grischun. Ina collavuraziun interdisciplinara maina il process vers ina politica d'uffants e da giuvenils cumplessiva e

persistenta. Nus vulain engraziar cordialmain a tut las personas participadas per la realisaziun gartegiada da las mesiras preschentadas qua.

Uffizi federal d'assicuranzas socialas

Il chantun Grischun engrazia a la Confederaziun per il sustegn finanziel durant 4 onns en il sector da la politica d'uffants e da giuvenils, ch'è stà d'ina impurtanza eminenta sco impuls per ulteriurs svilupps en quest sector. La collavuraziun apprezzanta e cooperativa cun ils posts cumpetents dal UFAS è vegnida stimada fitg ed ha contribuì bler per pudair sviluppar e realisar il program.

Gruppa directiva dal program Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun

La gruppa directiva che sa cumponiva dal DES, dal DECA e dal DGSS, ha già ina rolla centrala en la realisaziun dal program «Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun». D'ina vart è ella stada la colliaziun tranter ils aspects professiunals dal team central e las orientaziuns politicas dals departaments, da l'autra vart ha ella dirigì il program ed examinà sia realisaziun.

Team central dal program Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun

Il team central che sa cumponiva dal USO, dal US e dal USS ha ademplì ina funcziun consultativa envers la direcziun dal project. La finamira da quest gremi era quella, da nizzegiar sinergias e d'evitar duplicitads, dentant er da colliar las cumpetenzas centralas e da mantegnair ina vista externa critica e differenziada. Grazia a la colliaziun orizzontala sur ils trais champs d'acziun – promoziun, protecziun e participaziun – per sviluppar vinavant ina promoziun d'uffants e giuvenils persistenta en il chantun Grischun, han ins tschertgà e cuntanschì ina collavuraziun cumprovada, renconuschida ed interdepartamentala.

Spezialistas e spezialists professiunals per la consultaziun dal team central

Quest gremi han ins envidà ad ina sesida dal team central u individualmain, tut tenor il champ tematic. Diversas personas spezializadas han cusseglià la direcziun dal project cun lur savida spezializada.

8 Quint final

La tabella qua sutvart dat ina survista da las expensas externas dal chantun per mesira en francs, sco er dals custs da personal durant ils onns da program.

Mesira	Chapitel	2020	2021	2022	2023	Total
Inventarisaziun da la situaziun ed analisa dal basegn	4.1	59'269.–	3'271.–	0.–	0.–	62'540.–
Cooperaziun cun Advocats ed advocats d'uffants Svizra	4.2	45'969.–	0.–	0.–	0.–	45'969.–
Model directiv per la politica d'uffants e da giuvenils	4.3	25'336.–	19'687.–	7'633.–	6'439.–	59'094.–
Strategia per la promoziun tempriva	4.4	0.–	55'245.–	31'073.–	2'719.–	89'037.–
Projects da pilot per programs preventivs da visitas a chasa	4.5	0.–	14'706.–	50'000.–	0.–	64'706.–
Sensibilisaziun e colliaziun da personal spezialisà	4.6	16'025.–	0.–	1'050.–	0.–	17'075.–
Nominar gruppas da lavur	4.7	0.–	5'000.–	32'920.–	0.–	37'920.–
Pussaivladads da cussegliaziun simplas e nunbirocraticas	4.8	0.–	0.–	0.–	118.–	118.–
Recumandaziuns CDAS e COPUC davart la collocaziun ordaifer la famiglia	4.9	0.–	15'355.–	11'089.–	0.–	26'444.–
Svilup da la qualitat en ils fatgs dals uffants confidads e da las adopziuns	4.10	8'375.–	1'679.–	1'044.–	0.–	11'098.–
Basas per garantir la qualitat d'internats en scolas medias	4.11	0.–	0.–	0.–	0.–	0.–
Purschidas da prevenziun en cas da process da separaziun cun grondas dispitas	4.12	0.–	10'000.–	21'000.–	0.–	31'000.–
Meds d'infurmaziun specifics per la vegliadetgna	4.13	0.–	0.–	0.–	0.–	0.–
Localitads che tegnan quint dals basegns dals uffants	4.14	0.–	0.–	0.–	10'376.–	10'376.–
Participaziun d'uffants e giuvenils en vischnancas grischunas	4.15	20'000.–	20'000.–	20'000.–	0.–	60'000.–
Promoziun d'innovaziuns cun agid da contribuziuns a projects	4.16	0.–	30'000.–	0.–	-2'700.–	27'300.–
Concepziun topografia da las purschidas	4.17	0.–	0.–	0.–	2'000.–	2'000.–
TOTAL custs da terzas personas		174'974.–	174'943.–	175'808.–	18'952.–	544'677.–
Custs da personal		109'363.–	123'895.–	121'203.–	169'760.–	524'221.–
TOTAL custs chantun		284'337.–	298'838.–	297'012.–	188'712.–	1'068'898.–
TOTAL retgav UFAS		142'169.–	149'419.–	148'506.–	94'356.–	534'449.–

